

POSTANOWIENIE

28 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 28 września 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku L.J.

z udziałem T.B. i J.B.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej T.B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Zamościu

z 6 kwietnia 2022 r., I Ca 386/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od uczestnika T.B. na rzecz wnioskodawczynie L.J. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 6 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Zamościu orzekając na skutek apelacji wnioskodawczynie L. J. i uczestnika T. B. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Lubelskim z 31 marca 2021 r., orzekające o podziale majątku wspólnego wnioskodawczynie L. J. i uczestnika T. B. w pkt I ppkt 3 przez jego uchylenie, w pkt III przez obniżenie zasądzonej na rzecz wnioskodawczynie tytułem dopłaty kwoty 628 654,26 zł do kwoty 617 904,26 zł i w

pkt VII przez ustalenie wartości majątku wspólnego podlegającego podziałowi na kwotę 1 517 808,52 zł; oddalił apelację uczestnika w pozostałej części oraz apelację wnioskodawczynie w całości i orzekł o kosztach postępowania.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika T. B.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Oczywistej zasadności skargi upatrywał w wadliwym rozliczeniu wierzytelności z tytułu nakładu z majątku wspólnego na pokrycie przysługującego mu udziału w spółce cywilnej. W dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej partycypował bowiem w zyskach spółki cywilnej w 10%, a nie 50%. Sądy *meriti* oczywiście bezzasadnie uwzględniły natomiast przy obliczaniu wysokości wierzytelności „rozporządzenie pod tytułem darmym” w wysokości 40% „udziałów” na rzecz drugiego wspólnika.

Jego zdaniem o oczywistej zasadności skargi świadczy także pominięcie przez Sądy *meriti*, że w czasie trwania ustawowej wspólności majątkowej dopuszczalne jest rozporządzenie przez małżonka przedmiotem wchodzącym w skład majątku wspólnego na rzecz majątku odrębnego (osobistego) drugiego małżonka. Skoro takie rozporządzenie jest dopuszczalne, to niezasadne było dokonywanie rozliczenia takiego wydatku w oparciu o art. 45 k.r.o., strony same bowiem zdecydowały o tytule darmym takiego świadczenia.

Wnioskodawczynie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi

nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący odniósł tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na kwalifikowane naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie

skargi do rozpoznania wynika, że skarżący oczekuje w istocie od Sądu Najwyższego oceny podstaw skargi w ramach instytucji „przedsądu”, co jest niedopuszczalne.

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że instrumentem prawnym pozwalającym chronić interesy małżonka nie będącego współnikiem, w przypadku przysporzeń z majątku wspólnego, które stały się majątkiem łącznym współników spółki cywilnej jest stosowany analogicznie art. 45 § 1 k.r.o. Przedmiotem rozliczeń – których dokonuje się przy podziale majątku wspólnego (45 § 2 k.r.o.) - jest wierzytelność z tytułu nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika, obejmująca przysługujące mu prawa współnika spółki cywilnej uzyskane w zamian za wniesienie wkładów. Za przyjętym rozwiązaniem przemawia brak uzasadnienia aksjologicznego do trwałego zróżnicowania stanu majątkowego małżonków przez wyłączenie możliwości objęcia podziałem wartości praw majątkowych uzyskanych z tytułu prowadzenia przez jednego z małżonków działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej (zob.m.in. uchwały Sądu Najwyższego z 15 września 2004 r., III CZP 46/04, i z 13 marca 2008 r., III CZP 9/08, OSNC 2009, nr 4, poz.54 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2007 r., II CSK 321/06, niepubl.; z 21 lutego 2008 r., III CZP 148/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 23; z 16 kwietnia 2008 r., V CSK 548/07, niepubl.; z 17 czerwca 2010 r., III CSK 274/09, OSNC – ZD 2011, nr 1, poz. 9; i z 17 kwietnia 2013 r., I CSK 468/12, niepubl.).

O oczywistej zasadności skargi nie świadczy rozliczenie wierzytelności z tytułu nakładu z majątku wspólnego na pokrycie udziału w spółce cywilnej przy uwzględnieniu rozporządzenia dokonanego przez skarżącego na rzecz drugiego współnika (punkt I 4 postanowienia Sądu Rejonowego). Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika bowiem, że skarżący zadysponował „udziałami” (40%) w zysku na rzecz współnika spółki cywilnej pod tytułem darmym z pokrzywdzeniem wnioskodawczyni, celem zaniżenia przysługujących mu w spółce aktywów.

W skład majątku wspólnego, podlegającego podziałowi, wchodzi jedynie te wierzytelności, które w chwili orzekania znajdują się w posiadaniu małżonków. Jednak w przypadku nieuzasadnionego zbycia wierzytelności, poszkodowanemu

małżonkowi należy się odszkodowanie w wysokości połowy wartości środków wydatkowanych w sposób nieuzasadniony, chyba że współmałżonek wykaże przeznaczenie uzyskanych środków na potrzeby rodziny. Roszczenie z tego tytułu należy traktować analogicznie jak roszczenie z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków (zob. m.in. orzeczenie Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 1958 r., I CR 547/58, OSNC 1959, nr 2, poz. 59 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 21 marca 1977r., III CRN 31/77, OSNC 1997, nr 12, poz. 243 i z 19 czerwca 2009 r., V CSK 485/08, niepubl.).

Sąd Najwyższy wypowiadał się także w przedmiocie umów, które przesuwają dany składnik majątkowy między majątkami małżonków i określał ich konsekwencje prawne (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 1991 r., III CZP 76/90, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 117, uchwały Sądu Najwyższego z 14 czerwca 1963 r., III Co 24/63, OSNC 1964, nr 5, poz. 88; z 16 stycznia 1964 r., III Co 64/63, OSNC 1964, nr 11, poz. 220; i z 19 grudnia 1991 r., III CZP 133/91, OSP 1992, nr 7-8, poz. 171; postanowienia Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2009 r., II CSK 273/09, niepubl.; i z 20 lutego 2008 r., II CSK 451/07, niepubl. oraz wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1967 r., I CR 296/66, niepubl.). Za umowę darowizny uznał rozporządzenie dotyczące konkretnego indywidualnie oznaczonego przedmiotu majątku wspólnego, który z woli małżonków ma wejść do majątku osobistego jednego z nich (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 listopada 2003 r., II CK 273/2002, niepubl.).

Z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia wynika natomiast, że Sądy *meriti* doszły do przekonania, że w okolicznościach sprawy nie miało miejsca rozporządzenie majątkiem wspólnym pod tytułem darmym na rzecz majątku osobistego uczestnika. Doszło jedynie do nabycia w drodze umowy sprzedaży nieruchomości do majątku osobistego skarżącego, ze środków należących do majątku wspólnego. Taki stan rzeczy nie wiąże się z przesunięciem majątkowym, o którym mowa w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i nie zwalnia skarżącego od obowiązku rozliczenia się z nakładów poczynionych na jego majątek osobisty kosztem majątku wspólnego. Oczywista zasadność skargi, nie może być natomiast konstruowana na

negowaniu podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia i przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny dowodów (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) i opierać się na tezie, że między małżonkami doszło do darowizny.

W konsekwencji wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, w konfrontacji z motywami zaskarżonego orzeczenia, nie wykazuje tezy, że przy jego ferowaniu popełniono uchybienia w zakresie stosowania i wykładni prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. oraz § 5 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

[SOP]

[ms]